

Hva kjennetegner strandsonen?

I strandsonen finnes mange forskjellige livsmiljøer for dyr. Her finner vi både sand, grus, stein og svaberg, og noen steder kan det være vegetasjon, mens andre steder ikke. Der havet møter land kaller vi fjæresonen eller fjæra, og her gjør tidevannet at livsmiljøet endrer seg daglig. Når det er flo (høyvann) er fjæra dekt av sjøvann, mens når det er fjære (lavvann) så er stranda tørrlagt. Livsmiljøet på stranda er dermed rikt og variert og hjem for mange ulike dyrearter.

Dyrene som lever i strandsona, tilpasser seg de ulike livsmiljøene. Hvor de ulike dyrene trives, avhenger både av de abiotiske faktorene, sånn som for eksempel om det er sand eller svaberg, om det er vått eller tørt og hvor utsatt det er for vind. I tillegg avhenger det av de biotiske faktorene sånn som deres evne til å tåle tørke ved lavvann, konkurranse med andre arter om for eksempel lys og plass, men også om mat. Tilpasningene dyrene har til de ulike livsmiljøene i strandsona, gjør at de har ulike kjennetegn. Noen dyr har hus på ryggen, andre kravler rundt i sanden hele sitt liv, mens andre igjen trives best med å sitte fast på en stein eller på et skjell.

Blåskjell (*Mytilus edulis*)

Blåskjell kan bli mer enn 20 år gamle!

Hvordan kjenne igjen blåskjell?

Blåskjell er en musling som er et bløtdyr. Den myke kroppen dekkes av to skall som holdes sammen av muskler. Skallet har variabel form og dypblå farge med fiolett skjær. Blåskjell er vanligvis opptil 10 cm lange, men kan bli hele 15 cm.

Hvor lever blåskjell?

Blåskjell tåler å leve under ekstreme miljøforhold som for eksempel høy temperatur, mye salt i vannet og tørrlegging. Blåskjell trives derfor mange plasser, men må dekkes av vann av og til for ikke å tørke ut. Blåskjell kan feste seg til omgivelsene med noen festetråder som heter byssus, og de sitter ofte fast i hverandre og til svaberg. Men de kan også bevege seg ved hjelp av en fot de stikker ut mellom skallene sine. Ved hjelp av foten kan små individer vandre ut til dypere vann etter hvert som de vokser og blir større.

Hva spiser blåskjell, og hvem spiser dem?

Blåskjell puster og spiser dyre- og planteplankton ved å filtrere vann. I snitt filtrerer et voksent blåskjell fem liter vann hver time, noe som blir over hundre liter vann i løpet av et døgn. Blåskjell har gjeller som fanger opp dyre- og planteplankton som så føres til munnen ved hjelp av små, bevegelige hår. Blåskjell er føde for mange forskjellige dyr som fugler, fisk, krabber, sjøstjerner og snegler.

Se blåskjell som 3D-modell: Scann QR-koden med kameraet på mobilen. Følg lenken som åpnes i Ludenso Explore. Trykk på «Content» (menylinje nederst til høyre) og velg «3D».

Albuesnegl (*Patella vulgata*)

Albuesnegl har
1 920 tenner!

Hvordan kjenne igjen albuesnegler?

Albusnegleskall er ruglete utenpå og ser ut som en lav kjegle eller en pyramide. Skallet er mellom 4 cm og 6 cm bredt. En albuesnegl kan se ut som en musling fordi skallet dekker hele kroppen, men det er egentlig en snegl fordi den har kun et enkelt skall.

Hvor lever albuesnegler?

Albuesnegler trives best i den øvre og midtre delen av fjæra og i vann med høyt saltinnhold. De suger seg fast med en kraftig muskel med en slags sugeskål, til harde underlag som steiner og berg. Skallet hos albusnegler er tilpasset underlaget slik at de lukker seg inne i skallet sammen med litt vann når det er i luft rundt skallet ved fjære (lavvann). Ved flo, når den er under vann, kan albuesnegler vandre opp til én meter fra utgangspunktet, men de kommer alltid tilbake til samme sted ved lavvann ved hjelp av et slimspor de lager selv.

Hva spiser albuesnegler, og hvem spiser dem?

Albuesnegler sitter stille om dagen, mens de forflytter seg om natten for å spise. På tunga har de 160 rader med tenner, med 12 tenner på hver rad, noe som blir hele 1 920 tenner. Alle disse tennene bruker albusneglene til å raspe av små alger og andre organismer fra underlaget før de ved hjelp av fine hår i ganen fører maten inn i kroppen.

Albuesnegler er føde for mange forskjellige dyr som fugler, fisk, krabber og sjøstjerner.

Korstroll (*Asterias rubens*)

Korstroll har ikke
noe hode og kan bli
30 cm i diameter!

Hvordan kjenne igjen korstroll?

Et vanlig korstroll er ei sjøstjerne med fem armer som oftest er oransje eller gulbrune, noen kan også være litt fiolette. På undersiden av armene har de hundrevis av små sugeføtter mens de på siden og på oversiden av armene har små hvite pigger. Korstroll har øynene plassert ytterst på hver av armene. De største individene kan være 30 cm i diameter.

Hvor lever korstroll?

Vanlig korstroll lever i fjæra og helt ned til 200 meters dyp.

Hva spiser korstroll, og hvem spiser dem?

Føden til korstroll består i stor grad av blåskjell. Korstrollet åpner blåskjellet ved hjelp av sugeføttene. Når blåskjellet er tilstrekkelig utmattet og åpnes noe, vrenger sjøstjerna ut magesekken og fører den inn i blåskjellet. Her skiller den ut magesaft slik at muslingen brytes ned og kan suges opp. Korstroll spiser også gjerne rur, børsteormer og andre pigghuder sånn som slangestjerner eller andre korstroll.

Strandsnegle (*Littorina littorea*)

Hvordan kjenne igjen strandsnegler?

Strandsnegler lever i et skall som snor seg til en spiss som er veldig kraftig og kan bli 4 cm høy. Skallet kan variere i farge, men er ofte svart eller mørk grå, av og til rød, oransje eller hvit. På hodet har den to tentakler med øyne.

Hvor lever strandsnegler?

Strandsnegler trives godt på både harde og bløte underlag i strandsonen. Det er vanligst å finne dem på stein og påler på stranda og i fjæra, men de kan leve helt ned til 60 meters dyp. Strandsnegler kan gjemme sjøvann i skallet sitt, slik at de kan tåle tørke og klare seg ganske lenge i luft.

Hva spiser strandsnegl, og hvem spiser dem?

Strandsnegler spiser kun planter. For det meste består føden av alger som de rasper av stein og svaberg, men de er også glad i havsalat. Strandsnegler er føde for mange forskjellige dyr som fugler, fisk, krabber og sjøstjerner.

Strandkrabbe (*Carcinus maenas*)

Strandkrabber kan skifte skall opptil 15 ganger i løpet av livet.

Hvordan kjenne igjen strandkrabber?

Strandkrabber har grønn eller brunrød overside med mørke marmoreringer, mens undersiden er lys gul. De har fire par bein og to kraftige klør. Krabbens skall kan bli opptil 8 cm. Når krabbene vokser, må de bytte til større skall. Derfor kan man ofte finne tomme skall i fjæra som kan se ut som døde individer. Krabbene beveger seg sidelengs.

Hvor lever strandkrabber?

Strandkrabber trives godt på grunt vann og finnes ofte under steiner i fjæra. De trives både på hardbunn og bløtbunn.

Hva spiser strandkrabber, og hvem spiser dem?

Strandkrabber spiser blant annet skjell, snegler, børstemark og åtsler, mens både fisk, pattedyr og fugler kan finne på å spise strandkrabbe.

Eremittkreps (*Pagurus bernhardus*)

Hvordan kjenne igjen eremittkreps?

Fordi bakkroppen til eremittkreps mangler skall, beskytter eremittkreps seg i et sneglehus. Huset stjeler de fra forskjellige snegler som har dødd og ikke selv trenger det. Eremittkreps har kraftige klør som er tett besatt av små vorter, og den høyre kloa er større enn den venstre.

Hvor lever eremittkreps?

Eremittkreps er vanlig langs hele kysten og trives godt både i fjæra og ned til flere hundre meters dyp. De foretrekker å leve der det er skjellbunn med en blanding av sand og grus.

Hva spiser eremittkreps, og hvem spiser dem?

Eremittkrepsen spiser små muslinger, krepsdyr og åtsler. Selv kan den bli spist av fisk, sjøstjerner, krabber og fugl.

Ordet eremitt betyr «eneboer» men eremittkrepsen lever som oftest sammen med andre arter som anemoner, børstemark, tang og tare.

Glassmanet (*Aurelia aurita*)

Glassmaneter består
av 98 % saltvann.

Hvordan kjenne igjen glassmaneter?

Kroppen til glassmaneter består av en glassklar skive med fire hesteskoformede, mørke ringer i midten. Glassmaneter består av 98 % saltvann. Glassmaneter er nesledyr og har nesleceller med neslegift som er plassert på tentakler – små tråder som stikker ut fra skiven.

Hvor lever glassmaneter?

Glassmaneter trives best i de øvre vannlagene. De kan svømme litt, men blir stort sett flyttet på av vind, strøm og bølger i vannet. Vi finner dem av og til på stranda, men der trives de ikke, og de går enten i stykker eller tørker ut.

Hva spiser glassmaneter og hvem spiser dem?

Glassmaneter bruker neslecellene for å fange mat. Føden består fortrinnsvis av bittesmå plankton, men de kan også spise veldig små fisk som de bedøver med neslegiften. Glassmaneter har ikke så mange fiender siden de mest består av vann.

